

Višnja Drenški Lasan*

OBNOVA KAZNENOG POSTUPKA *DE LEGE LATA* I ANALIZA ODLUKA USTAVNOG SUDA REPUBLIKE HRVATSKE DONESENIH U POVODU USTAVNIH TUŽBI NAKON OBNOVE KAZNENIH POSTUPAKA NA OSNOVI KONAČNE PRESUDE EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA

Prvi dio ovog rada bavi se analizom uređenja instituta obnove kaznenog postupka prema VII. noveli Zakona o kaznenom postupku s obzirom na to da se postojeća kaznenopravna literatura time uglavnom ne bavi, a sam institut i dalje obiluje problemima, koje je nužno riješiti na zakonodavnom nivou.

U drugom dijelu rada analiziraju se odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske koje su donesene u vezi s obnovom kaznenog postupka na osnovi konačne presude Europskog suda za ljudska prava s obzirom na to da taj sud ima značajnu interpretativnu ulogu u procesu izvršenja pozitivnih obveza koje za Republiku Hrvatsku proizlaze na temelju presuda Europskog suda za ljudska prava.

Ključne riječi: obnova kaznenog postupka, izvanredni pravni lijekovi, Ustavni sud Republike Hrvatske, Europski sud za ljudska prava

I. OBNOVA KAZNENOG POSTUPKA *DE LEGE LATA*

1. Uvod

Zahtjev za obnovu kaznenog postupka izvanredni je pravni lijek koji je reguliran odredbama čl. 497.-508. Zakona o kaznenom postupku¹ (dalje: ZKP/08).

Pravni su lijekovi procesne radnje ovlaštenih osoba kojima one pobijaju odluku suda donesenu u kaznenom postupku i traže da se ona ukine ili preinači

---

* Višnja Drenški Lasan, odvjetnica iz Zagreba

¹ Zakon o kaznenom postupku (Narodne novine, br. 152/08, 76/09, 80/11, 121/11 – proć. tekst; 91/12 – Odluka USRH, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14 i 70/17).

za njih povoljnijom odlukom.² Valja se stoga složiti s *Tomičićem*³ kako iz citirane definicije proizlazi da se procesnom radnjom ovlaštene osobe, odnosno pravnim lijekom, može smatrati samo zahtjev za obnovu kaznenog postupka, a ne obnova kaznenog postupka, pa bi u tome smislu valjalo intervenirati u sam tekst ZKP/08, s obzirom na to da VII. novela to nije učinila.

Naime u Glavi XXIV., koja nosi naziv Izvanredni pravni lijekovi, u Poglavlju 1. Obnova kaznenog postupka trebalo bi pisati Zahtjev za obnovu kaznenog postupka, kao što u poglavljima 2. i 3. piše Zahtjev za zaštitu zakonitosti i Zahtjev za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude.

Kao i drugi izvanredni pravni lijekovi, zahtjev za obnovu kaznenog postupka ima svrhu da iz pravnog prometa isključi pogrešne sudske odluke koje su pravomoćne donošenjem pravilne i zakonite odluke. Naime nijedan pravni sustav nije imun na pogreške u suđenju. Radi se o iznimno složenom procesu, tijekom kojeg je potrebno ispravno utvrditi činjenično stanje, na koje potom treba primijeniti mjerodavno materijalno pravo, a cijeli se postupak mora odvijati u skladu s pravilima kojima se osigurava da nitko nedužan ne bude osuđen, a da se počinitelju kaznenog djela izrekne kazna ili druga mjera uz uvjete koje predviđa zakon i na temelju zakonito provedenog postupka pred nadležnim sudom.⁴

Kako pravomoćne sudske odluke mogu biti rezultat pogrešaka u suđenju, što se kosi s temeljnim ljudskim pravom na pravično suđenje, obveza je države da intervenira. Moderne demokratske države to i čine putem sustava izvanrednih pravnih lijekova, strogo regulirajući njihov opseg kako bi izbjegle njihovo pretvaranje u novu „redovitu“ instancu suđenja.

Prema karakteristikama *Tomičić*⁵ zahtjev za obnovu kaznenog postupka definira kao izvanredan,⁶ nedevolutivni,⁷ nepotpuni,⁸ nesuspendivni⁹ i dvostrani¹⁰ pravni lijek.

Analiziranje zakonodavnog uređenja zahtjeva za obnovu kaznenog postupka uključuje razmatranje principa *ne bis in idem*, odnosno materijalne i formalne komponente pravomoćnosti. Pravo da se ne bude dva puta suđen

---

² V. Ljubanović, Kazneno procesno pravo – izabrana poglavlja, Pravni fakultet u Osijeku, Osijek, 2002, str. 302, te M. Damaška; B. Zlatarić, Rječnik krivičnog prava i postupka, Zagreb, 1966, str. 247.

³ Z. Tomičić, Neprava obnova kaznenog postupka, Osijek, 2011, str. 13.

⁴ Načelo kaznenog postupka propisano čl. 1. ZKP/08.

⁵ Z. Tomičić, *op. cit.* u bilj. 3, str. 14.

⁶ Čl. 497. st. 1. ZKP/08 – podnosi se protiv pravomoćne presude.

⁷ Čl. 505. st. 1. ZKP/08 – o njemu odlučuje izvanraspravno vijeće suda koji je u prijašnjem postupku sudio u prvom stupnju, a ne viši sud.

⁸ Jer se ne može izjaviti zbog svih osnova za pobijanje sudskih odluka.

⁹ Samo podnošenje zahtjeva nema suspendivni učinak.

¹⁰ Čl. 506. st. 2. ZKP/08 – ako sud ne odbaci zahtjev, prijepis zahtjeva dostavit će protivnoj stranci, koja ima pravo, ali ne i obavezu da na njega odgovori u roku od osam dana od primitka zahtjeva.

ili kažnjen u *istoj* stvari temeljno je ljudsko pravo, koje se štiti raznim međunarodnim ugovorima, pa tako i čl. 4. st. 1. Protokola broj 7 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje: Konvencija).¹¹ Međutim prema st. 2. istog članka moguće je *ponovno* razmatranje slučaja u skladu sa zakonom i kaznenim postupkom dotične države ako postoje dokazi o novim ili novootkrivenim činjenicama ili ako je u prethodnom postupku došlo do bitnih povreda koje su mogle utjecati na rješenje slučaja. Dakle ponovno suđenje i kažnjavanje zabranjeno je u novom postupku, ali je ponovno razmatranje slučaja dopušteno u starom postupku nastavljanjem vođenja postojećeg (istog) kaznenog postupka nakon trenutka pravomoćnosti sudske odluke.¹²

Gotovo identično uređenje instituta *ne bis in idem* sadrži i Ustav Republike Hrvatske¹³ (dalje: Ustav RH), koji u čl. 31. st. 2. i 3. navodi kako se nikome ne može ponovno suditi niti ga se može kazniti u kaznenom postupku za kazneno djelo za koje je već pravomoćno oslobođen ili osuđen u skladu sa zakonom. Samo se zakonom, u skladu s Ustavom i međunarodnim ugovorima, mogu propisati slučajevi i razlozi za obnovu postupka. Dakle samo i jedino pod uvjetima koje je propisao zakonodavac, a koji moraju biti u skladu s Ustavom RH i s međunarodnim ugovorima koje je Republika Hrvatska potpisala i ratificirala, moguće je kazneni postupak koji je pravomoćno završen obnoviti, tj. vratiti u neki od njegovih ranijih stadija i voditi ponovno od te faze nadalje, čime se stavlja izvan snage formalna komponenta pravomoćnosti¹⁴ iz tog „starog“ postupka.

Ovdje valja upozoriti na nesuglasje između čl. 12. st. 2. ZKP/08, koji izričito zabranjuje obnovu kaznenog postupka protiv osobe koja je pravomoćno oslobođena od optužbe, i odredaba čl. 31. st. 3. Ustava RH i čl. 4. st. 2. Protokola br. 7 uz Konvenciju, koji takvu apsolutnu zabranu ne sadrže.

Prema kriteriju materijalne pravomoćnosti¹⁵ odluke koja se želi pobijati te kriteriju nužnosti¹⁶ pravna teorija tradicionalno razlikuje dva osnovna pojavna

---

¹¹ Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (Narodne novine – Međunarodni ugovori, br. 18/97, 6/99 – proč. tekst, 8/99 – ispr., 14/02, 1/06 i 2/10) – čl. 4. st. 1. Protokola br. 7 uz Konvenciju govori o tome da se nikome ne može ponovno suditi niti ga se može kazniti u kaznenom postupku iste države za kazneno djelo za koje je već pravomoćno oslobođen ili osuđen u skladu sa zakonom i kaznenim postupkom te države.

¹² V. Ljubanović, *op. cit.* u bilj. 2, str. 220, i D. Krapac, Kazneno procesno pravo – Prva knjiga: Institucije, Narodne novine, Zagreb, 2007, str. 251.

¹³ Ustav Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10 i 5/14).

¹⁴ V. Ljubanović, *op. cit.* u bilj. 2, str. 218, definira formalnu pravomoćnost kao svojstvo sudske odluke (presude ili rješenja) da se ne može pobijati redovitim pravnim lijekom.

¹⁵ M. Damaška; B. Zlatarić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 248, definira materijalnu pravomoćnost kao svojstvo odluke da je njome konačno riješen kazneni predmet.

¹⁶ Z. Tomičić, *op. cit.* u bilj. 3, str. 31 – situacija u kojoj zbog nepostojanja materijalne pravomoćnosti nije nužno propisivanje obnove postupka jer je moguće pokrenuti ponovno novi postupak.

oblika zahtjeva za obnovu postupka: pravi i nepravi. Većina teoretičara to veže uz postojanje novih činjenica i dokaza, koji dovode u sumnju ispravnost pravomoćno utvrđenog činjeničnog stanja te nužnost donošenja zasebnog rješenja, kojim sud na zahtjev ovlaštene osobe dopušta obnovu kaznenog postupka – prava obnova. Ukoliko je obnova moguća i bez donošenja te zasebne odluke o njezinu dopuštanju, radi se o nepravoj obnovi.

2. Sadašnje zakonodavno uređenje

Od donošenja ZKP/08¹⁷ institut obnove postupka na zakonodavnom je nivou u nekoliko navrata mijenjan zbog podnormiranosti, konstitucionalizacije, prakse Europskog suda za ljudska prava (dalje: ESLJP) te implementacije prava Europske unije, pa je tako bitne promjene doživio i VII. novelom iz srpnja 2017. godine¹⁸ u odnosu na čl. 500., čl. 502., čl. 506., čl. 507. i čl. 508. ZKP/08. Od ukupno 12 članaka koji se odnose na tu materiju sedam sadrži razradu zakonskih osnova za podnošenje zahtjeva za obnovu postupka, dok se preostalih pet odnosi na ovlaštenike samog zahtjeva, obvezni sadržaj zahtjeva, nadležnost suda i sastav vijeća, propisivanje uvjeta za odbacivanje zahtjeva te sam postupak po zahtjevu koji nije odbačen.

Iako se radi o sedmoj noveli ZKP/08, valja konstatirati da ponovno na zakonodavnom nivou nije riješeno pitanje kojim se odlukama suda u kaznenom postupku priznaje učinak materijalne pravomoćnosti. Dok čl. 31. st. 2. Ustava RH učinak materijalne pravomoćnosti priznaje samo osuđujućim i oslobađajućim presudama izostavljajući odbijajuću presudu, ZKP/08 u čl. 12. st. 1. taj učinak priznaje pravomoćnim sudskim presudama, što znači da taj učinak daje i odbijajućim presudama.

Naime s aspekta obnove postupka iznimno je važno ima li neka odluka osim formalne i materijalnu pravomoćnost. Odluke koje imaju i formalnu i materijalnu pravomoćnost mogu biti izmijenjene samo u onim iznimnim slučajevima za koje zakonodavac propiše obnovu, dok odluke koje nemaju materijalnu pravomoćnost, a imaju formalnu pravomoćnost, mogu biti izmijenjene i u potpuno novom postupku, ali i povodom izvanrednog pravnog lijeka ako je to zakonodavac predvidio. Kako su pravni teoretičari to već kritizirali,¹⁹

---

¹⁷ ZKP/08 donesen je na sjednici Hrvatskog sabora 15. prosinca 2008., a stupio je na snagu 1. siječnja 2009., s time što je odlučeno da će se odredbe o obnovi kaznenog postupka iz ZKP/08 na odgovarajući način primjenjivati i u postupcima povodom zahtjeva za obnovu kaznenog postupka koji su podneseni po Zakonu o kaznenom postupku iz 1997.

¹⁸ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku (Narodne novine, br. 70/17 od 19. srpnja 2017.).

¹⁹ Z. Tomičić, *op. cit.* u bilj. 3, str. 50.

valja se nadati da će osma novela zakona ili možda novi zakon to u budućnosti ispraviti.

ZKP/08 regulira različite osnove na temelju kojih je moguće podnijeti zahtjev za obnovu pravomoćno okončanoga kaznenog postupka:

- a) neprava obnova kaznenog postupka²⁰ kada sud preinačuje prvostupanjsku presudu u odluci o kazni – čl. 498. ZKP/08
- b) obnova postupka ako je optužba odbačena – čl. 499. ZKP/08
- c) obnova kaznenog postupka koji je dovršen pravomoćnim rješenjem iz čl. 500. ZKP/08
- d) obnova u korist optuženika kad je postupak dovršen pravomoćnom presudom iz čl. 501. ZKP/08
- e) obnova na štetu okrivljenika kad je postupak dovršen pravomoćnom presudom kojom se optužba odbija iz čl. 503. ZKP/08
- f) obnova nakon suđenja u odsutnosti – čl. 497. ZKP/08
- g) obnova na temelju odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske te konačne presude Europskog suda za ljudska prava – čl. 502. ZKP/08.

2.1. Zahtjev za obnovu kaznenog postupka iz zakonske osnove predviđene čl. 498. ZKP/08

Ova zakonska osnova VII. novelom ZKP/08 nije mijenjana iako je zakonodavac trebao iskoristiti priliku i poraditi na kvaliteti norme. Naime člankom 498. stavkom 1. ZKP/08 propisani su uvjeti pod kojima se može preinačiti u odluci o kazni pravomoćna presuda i bez obnove kaznenog postupka. Zbog nespretnosti citirane zakonske norme,²¹ koja se nalazi u glavi Izvanredni pravni lijekovi, a govori o mogućnosti preinačenja pravomoćne presude i bez obnove kaznenog postupka, neki pravni teoretičari taj postupak ne smatraju obnovom, dok drugi navode kako se radi o obnovi u kojoj se postupak ne vraća u fazu glavne rasprave jer je krivnja utvrđena, već se prema kriteriju nužnosti vraća u fazu odmjeravanja i izricanja kazne. To nam se čini ispravnim tumačenjem, pa bi stoga valjalo kod budućih intervencija u zakonodavni tekst tu nespretnost ukloniti.

Pogrešna primjena odredaba Kaznenog zakona koje se odnose na slučajeve stjecaja kaznenih djela ili njihova neprimjena često uzrokuje potrebu za izmjenom pravomoćne presude u odluci o kazni. Radi se o tzv. nepravoj obnovi kaznenog postupka jer je obnova moguća i bez donošenja zasebne odluke o njezinoj dopuštenosti. Zakonodavac razlikuje tri situacije preinačenja pravomoćne presude: 1.) kad je u dvjema presudama ili u više presuda protiv istog

---

²⁰ Čl. 498. ZKP/08, u kojem se ne raspravlja o činjeničnim i pravnim pitanjima.

²¹ Z. Tomičić, *op. cit.* u bilj. 3, str. 96.

osuđenika izrečeno više kazni, a nisu primijenjene odredbe o odmjeravanju jedinstvene kazne, 2.) ako je pri izricanju jedinstvene kazne primjenom odredaba o stjecaju uzeta kao utvrđena i kazna koja je već obuhvaćena u kazni izrečenoj prema odredbama o stjecaju u kakvoj prijašnjoj presudi, 3.) ako se pravomoćna presuda kojom je za više kaznenih djela izrečena jedinstvena kazna zatvora ne bi mogla u jednom dijelu izvršiti zbog amnestije, pomilovanja ili drugih razloga .

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku (Narodne novine, br. 145/13) prethodnim točkama dodana je toč. 4.) ako se nakon pravomoćnosti presude pojave okolnosti kojih nije bilo kad se izricala presuda ili sud za njih nije znao iako su postojale, a one bi očito dovele do blaže osude. Na taj način zakonodavac je riješio prazninu koja je nastala u praksi nakon napuštanja instituta izvanrednog ublaženja kazne, ali se time otvorio novi problem. Naime neki teoretičari²² smatraju kako se u osnovi radi o olakotnim okolnostima te okolnostima koje su u zakonu predviđene kao osnove za ublažavanje kazne. U teoriji se različito odgovara na pitanje moraju li se na okolnosti koje zakon predviđa kao osnovu za ublaženje kazne primijeniti propisi o obnovi postupka ili ne. Prema Pavišiću za rješavanje tog pitanja ključno je mijenja li se ulaskom nove činjenice kazneno djelo, što je osnova za osudu po blažem zakonu, ili se samo mijenja odluka o kazni.

Stoga smo stava da je ranije zakonodavno rješenje, koje je predviđalo kao zaseban izvanredni pravni lijek zahtjev za izvanredno ublažavanje kazne, bilo bolje od trenutačnog rješenja predviđenog čl. 498. st. 1. toč. 4. ZKP/08.

V. novelom ZKP/08²³ u postupak povodom zahtjeva za obnovom uvedeno je načelo kontradiktornosti postupka jer se nova presuda donosi na sjednici vijeća na prijedlog državnog odvjetnika ako je postupak vođen na njegov zahtjev ili na zahtjev osuđenika, a nakon ispitivanja protivne stranke.²⁴ Istom novelom ispravljen je propust zakonodavca i omogućena je nepravna obnova postupka i u odnosu na presude donesene na temelju sporazuma stranaka.

U pogledu sastava vijeća suda koji odlučuje o zahtjevu za obnovu na osnovi čl. 498. ZKP/08 zakonodavac je u čl. 505. st. 3. ZKP/08 propisao da u sastavu vijeća koje odlučuje o tom zahtjevu može sudjelovati sudac koji je sudjelovao u donošenju presude u prijašnjem postupku, dok je za sve ostale slučajeve obnove propisao da pri rješavanju o zahtjevu u vijeću neće sudjelovati sudac koji je sudjelovao u donošenju presude u prijašnjem postupku.

---

²² B. Pavišić; M. Vučković; P. Veić; A. Radolović, Zakon o kaznenom postupku, Zagreb, 1998, str. 408.

²³ Vidi čl. 221. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku (Narodne novine, br. 145/13).

²⁴ Čl. 498. st. 6. ZKP/08.

Radi se dakle o iznimci, za koju smatramo da nema legitimni cilj te da je bivši procesni zakon bolje regulirao to pitanje. Naime ZKP/97²⁵ odredbom čl. 408. st. 3. izričito je propisao da pri rješavanju o zahtjevu u vijeću neće sudjelovati sudac koji je sudjelovao u donošenju presude u prijašnjem postupku. Smatramo da je to zakonodavno rješenje, koje predviđa poseban slučaj isključenja od obavljanja sudačke dužnosti, bolje zbog zaštite temeljnih ljudskih prava na neovisan i nepristran sud.

2.2. Obnova postupka ako je optužba odbačena – čl. 499. ZKP/08

Ako je optužba odbačena zato što nije bilo zahtjeva ovlaštenog tužitelja ili nije bilo potrebnog prijedloga za progon ili odobrenja, odnosno ako je iz istih razloga postupak pravomoćno obustavljen, sud će na zahtjev ovlaštenog tužitelja dopustiti obnovu čim prestanu razlozi zbog kojih su donesene navedene odluke – čl. 499. ZKP/08. Radi se o obnovi postupka nakon što su prestale postupovne smetnje formalnopravnog karaktera zbog kojih je donesena pravomoćna sudska odluka, a postupak se vraća u stadij u kojem je bio obustavljen.

ZKP/08 predviđa dvije skupine smetnja:

- 1.) rješenje kojim je optužba odbačena zato što nije bilo zahtjeva ovlaštenog tužitelja ili nije bilo potrebnog prijedloga ili odobrenja za progon
- 2.) rješenje kojim se postupak pravomoćno obustavlja.

Nijedno od rješenja koje je zakonodavac predvidio u čl. 499. ZKP/08 nema učinak *ne bis in idem*, odnosno nemaju materijalnu pravomoćnost, tako da je pored zahtjeva za obnovu moguće nakon što otpadnu procesne smetnje pokrenuti potpuno novi postupak o istoj stvari. Radi se stoga o nepravoj obnovi, koje se rijetko pojavljuju u praksi, no valja upozoriti na neke zakonodavne nelogičnosti koje u budućnosti valja izbjeći.

Primjera radi, upozorava se na odredbu čl. 17. st. 2. ZKP/08, prema kojoj kazneni postupak započinje potvrđivanjem optužnice ako istraga nije provedena. Predsjednik optužnog vijeća ispituje optužnicu, pa je temeljem čl. 344. st. 2. ZKP/08 istog članka ovlašten rješenjem obustaviti postupak ili odbaciti optužnicu koju nije podnio ovlaštenu tužitelj i koja je podignuta iako nisu ispunjeni zakonski uvjeti. Dakle iz citiranog proizlazi da kod optužnica za kaznena djela za koja istraga nije provedena predsjednik optužnog vijeća obustavlja postupak koji nije ni započeo. Kako se za obnovu kaznenog postupka moraju ispuniti tri kriterija: kazneni postupak mora formalno započeti, kazneni postupak mora pravomoćno završiti i kazneni se postupak mora vratiti u neke od

---

²⁵ ZKP/97 – Zakon o kaznenom postupku (Narodne novine, br. 110/97, 27/98, 58/99, 112/99, 58/02, 143/02 i 115/06).

ranih stadija, odnosno nastavlja se uslijed obnove,²⁶ to iz prethodno opisanog proizlazi da obnova postupka ne bi bila ispravno rješenje, već bi tužitelj morao podići novu optužnicu. To bi svakako mogao učiniti jer pravomoćno rješenje o obustavi postupka nema materijalnu pravomoćnost, jer nema učinak *ne bis in idem*, već samo formalnu. Slažemo se stoga s autorima koji smatraju da, bez obzira na ekonomičnost, treba izbjegavati propisivanje mogućnosti obnove u slučajevima u kojima je moguće pokretanje novih postupaka.

2.3. Obnova kaznenog postupka koji je dovršen pravomoćnim rješenjem – čl. 500. ZKP/08

Temeljem čl. 500. ZKP/08 može se dopustiti obnova postupka koji je pravomoćno obustavljen prije podnošenja optužnice na zahtjev ovlaštenog tužitelja pod uvjetom da se podnesu novi dokazi na temelju kojih se sud može uvjeriti da su se stekli uvjeti za ponovno pokretanje postupka. Tu se radi o slučajevima u kojima postoje bitne smetnje za vođenje kaznenog postupka jer ne postoji dovoljna količina relevantnih dokaza koji bi mogli dovesti do osuđujuće presude. Radi se o obnovi koja ide na štetu okrivljenika. Interesantno je to da kod ove vrste obnove zakonodavac ne precizira kakve kvalitete moraju biti novi dokazi, pa valja zaključiti da to može biti svaki dokaz koji je prikladan za donošenje odluke o tome da su se stekli uvjeti za ponovno pokretanje postupka.²⁷

Zakonodavno rješenje iz čl. 500. st. 1. ZKP/08 pravna je teorija kritizirala²⁸ iz razloga što je mogućnost dopuštanja obnove kaznenog postupka vezala za rješenja o obustavi koja su donesena prije podnošenja optužnice. Tako je nastala pravna praznina jer u ZKP/08 postoje rješenja o obustavi postupka protiv kojih više nije moguće podnijeti zahtjev za obnovu, npr. rješenje iz čl. 355., kada nakon podignute optužnice vijeće rješenjem obustavlja kazneni postupak iz nekog od razloga navedenih u st. 1. toč. 1.-4. citiranog članka. VII. novelom ZKP-a zakonodavac to nije ispravio iako je morao iz razloga pravne sigurnosti.

V. novelom ZKP/08 (Narodne novine, br. 145/13) ovlaštenom tužitelju omogućena je obnova na temelju čl. 500. st. 2. ZKP/08 zbog propuštanja roka za podizanje optužnice iz čl. 230. st. 2. ZKP/08. To je propuštanje uzrokovano višom silom ili drugim neskrivljenim okolnostima, a podnošenje zahtjeva za obnovu vezano je uz rokove propisane zakonom.²⁹ Člankom 500. st. 3. ZKP/08

---

²⁶ Z. Tomičić, *op. cit.* u bilj. 3, str. 26.

²⁷ A. Garačić, *Pravni lijekovi u kaznenom postupku i sudskoj praksi*, Zagreb, 2006, str. 399.

²⁸ Vidi Z. Tomičić, *op. cit.* u bilj. 3, str. 194-200.

²⁹ Čl. 500. st. 2. ZKP/08 propisuje rok od tri dana od dana prestanka okolnosti te navodi kako se zahtjev za obnovom ne može podnijeti kada protekne mjesec od dana propuštanja zahtjeva.

proširena je ta mogućnost obnove ako je do propuštanja roka iz čl. 230. st. 2. ZKP/08 došlo zbog stegovnog djela državnog odvjetnika, koje se dokazuje odlukom Državnoodvjetničkog vijeća. To ne smatramo dobrim zakonodavnim rješenjem s obzirom na to da je čl. 171. Zakona o državnom odvjetništvu³⁰ propisano kako protiv rješenja Državnoodvjetničkog vijeća donesenog u stegovnom postupku nije moguće izjaviti žalbu, ali je moguće pokrenuti upravni spor.

Zbog produljenja roka za podizanje optužnice iz čl. 230. ZKP/08 te nove definicije žrtve VII. novelom ZKP/08 izmijenjena je odredba čl. 500. st. 2., 3. i 4. ZKP/08.

2.4. Obnova u korist optuženika kad je kazneni postupak završen pravomoćnom presudom – čl. 501. ZKP/08

Odredba čl. 501. ZKP/08 regulira obnovu kaznenog postupka u korist osuđenika kad je postupak završen pravomoćnom presudom bez obzira na to je li osuđenik prisutan ili ne, i to u situacijama koje su taksativno navedene u toč. 1. do 5. st. 1. citiranog članka.³¹ Iako zakonodavac govori o „pravomoćnoj presudi“, autori Garačić i Novosel ističu da je obnova po toj zakonskoj osnovi moguća i onda ako je postupak okončan pravomoćnim rješenjem, ako je rješenjem odlučeno o suštini stvari u svezi s počinjenjem kaznenog djela, kao što je u postupku koji se vodi prema maloljetnicima ili mlađim punoljetnicima, a s čime se valja složiti.³²

To je prava obnova koja traži nove bitne činjenice od odlučnog značaja za donošenje odluke u konkretnom predmetu i obnova koja se najčešće pojavljuje u praksi. Mora se raditi o novim dokazima, jer to ne mogu biti oni dokazi koji su već bili navedeni u žalbi na prvostupanjsku presudu, bez obzira na to je li

---

³⁰ Zakon o državnom odvjetništvu, Narodne novine, br. 76/09, 153/09, 116/10, 145/10, 57/11, 130/11, 72/13, 148/13, 33/15 i 82/15.

³¹ Čl. 501. st. 1. toč. 1.-5. ZKP/08 dozvoljava obnovu postupka ako se dokaže da je presuda utemeljena na lažnoj ispravi, snimci ili lažnom iskazu svjedoka, vještaka ili tumača; ako se dokaže da je do presude došlo zbog kaznenog djela državnog odvjetnika, suca, suca porotnika, istražitelja ili druge osobe koja je obavljala dokazne radnje; ako se iznesu nove činjenice ili se podnesu novi dokazi koji su sami za sebe ili u svezi s prijašnjim dokazima prikladni da prouzroče oslobođenje osobe ili njezinu osudu po blažem kaznenom zakonu; ako je osoba za isto djelo više puta osuđena ili ako je više osoba osuđeno zbog istog djela koje je mogla počinuti samo jedna osoba ili neke od njih te kad se u slučaju osude za produljeno kazneno djelo koje na temelju zakona obuhvaća više istovrsnih radnji iznesu nove činjenice ili podnesu novi dokazi koji pokazuju da osuđenik nije učinio radnju koja je obuhvaćena djelom iz osude, a postojanje tih činjenica moglo bi bitno utjecati na odmjeravanje kazne.

³² A. Garačić; D. Novosel, Zakon o kaznenom postupku u sudskoj praksi, Knjiga II, Rijeka, 2018, str. 613.

se drugostupanjski sud o njima očitovao ili ne. Teret je dokaza da su ispunjeni zakonski uvjeti za obnovu na podnositelju zahtjeva.

Zakonodavac u st. 2. za slučaj obnove iz čl. 501. st. 1. i 2. kao uvjet obnove traži pravomoćnu presudu kojom su osobe pobrojene u tim stavcima proglašene krivima zbog kaznenog djela, ali u slučaju smrti tih osoba ili postojanja okolnosti koje isključuju kazneni progon činjenice iz st. 1. toč. 1. i 2. tog članka mogu se utvrditi i drugim dokazima. Za tu vrstu obnove zakonodavac nije postavio druga ograničenja jer se zahtjev može podnijeti bez obzira na nastupjelu zastaru, amnestiju, pomilovanje te činjenicu je li se podnositelj koristio redovnim pravnim lijekom ili ne. Pozitivnim ocjenjujemo to što je u čl. 501. st. 1. ZKP/08 izričito propisao da se zahtjev za obnovom može podnijeti bez obzira na to je li osuđenik prisutan ili ne, čime su otklonjene dileme koje su o tom pitanju postojale u sudskoj praksi.

2.5. Obnova na štetu okrivljenika kad je postupak dovršen pravomoćnom presudom kojom se optužba odbija – čl. 503. ZKP/08

Zahtjev za obnovom na štetu okrivljenika kada je optužba odbijena pravomoćnom presudom propisan je čl. 503. ZKP/08. Zahtjev se može podnijeti kada je do presude došlo: 1.) zbog stvarne nenadležnosti suda, a ovlašteni je tužitelj pokrenuo postupak pred nadležnim sudom i istodobno zatražio obnovu postupka, 2.) postupak je vođen bez ovlaštenog tužitelja, a ovlašteni tužitelj zatražio je obnovu, 3.) jer je tužitelj tijekom rasprave odustao od optužbe, a dokazano je da je do odustanka došlo zbog kaznenog djela zlorabe službenog položaja državnog odvjetnika ili prisile prema pravosudnom dužnosniku, 4.) kada nije bilo prijedloga ili odobrenja za vođenje postupka, pa je presudom optužba odbijena, a prijedlog ili odobrenje naknadno su dani.³³ Podnošenje zahtjeva za tom obnovom vezano je za rok – mjesec dana od kada je tužitelj saznao za okolnosti na kojima može temeljiti zahtjev za obnovom postupka.

Odredba čl. 503. ZKP/08 predstavlja iznimku³⁴ u odnosu na odredbu čl. 12. st. 1. ZKP/08, kojim se predviđa da nitko ne može biti ponovno kazneno proganjen za djelo za koje je već bio suđen i za koje je donesena pravomoćna sudska presuda. Tom je odredbom učinak materijalne pravomoćnosti, tj. principa *ne bis in idem*, sužen na pravomoćne presude, dakle osuđujuće, oslobađajuće, ali i odbijajuće.

Obnova kaznenog postupka iz te zakonske osnove pojavljuje se u posljednje vrijeme relativno često u sudskoj praksi zbog izmjene Kaznenog zakona te

---

³³ Vidi čl. 503. st. 1. toč.1.-4. ZKP/08.

³⁴ U samom tekstu čl. 503. st. 1. rabi se izričaj „Kazneni postupak može se iznimno obnoviti...“.

pitanja pravnog kontinuiteta kaznenih djela, primjerice kaznenog djela zlouporabe ovlasti u gospodarskom poslovanju iz čl. 292. KZ/97³⁵ i kaznenog djela zlouporabe povjerenja u gospodarskom poslovanju iz čl. 246. KZ/11.³⁶

S aspekta zaštite ljudskih prava, u koja svakako spada i suđenje u razumnom roku,³⁷ smatramo da ima mjesta propitivanju zakonodavne opravdanosti postojanja svih prethodno opisanih osnova za obnovu kaznenog postupka na štetu okrivljenika, osim osnove vezane za zlouporabu položaja i prisilu prema pravosudnom dužnosniku. Uzrok je to što su sve druge zakonske osnove te vrste obnove kaznenog postupka na štetu okrivljenika vezane za pogreške u radu suda i tužitelja, a posljedice tih pogrešaka idu na teret okrivljenika, koji je već prošao kroz kazneni postupak, dug nerijetko i više od deset godina. Kao argumenti u prilog tom stavu navode se i stavovi Ustavnog suda Republike Hrvatske (dalje: USRH) iz odluke U-III-106/2012 od 17. svibnja 2012. da je „ustavnopravno neprihvatljivo propuste u radu nadležnih tijela stavljati na teret strankama i time ih uskraćivati u ostvarenju njihovih procesnih prava“, te stav iz odluke U-III-864/2011 od 2. lipnja 2015., prema kojem „iz načela vladavine prava i načela pravičnog suđenja proizlazi opće pravilo da pogreške i propusti sudova ne smiju ići na štetu stranaka u sudskim postupcima“.

Okrivljenik protiv kojeg je donesena pravomoćna odbijajuća presuda ima legitimno očekivanje da će ta presuda opstati u pravnom prometu te proizvoditi pravne učinke. Nesporni je legitimni interes države da kažnjava počinitelje kaznenih djela, što država i čini u kaznenom postupku u kojem sudjeluju suci i tužitelji, za koje se traže usko specijalizirana znanja i visokoškolsko obrazovanje. No postoje i pozitivne obveze kojih se država dužna pridržavati prilikom ostvarenja tog cilja. Prema čl. 29. Ustava RH kazneni postupak može se pokrenuti samo pred sudom na zahtjev ovlaštenog tužitelja, a iz čega proizlazi obveza USRH štiti okrivljenike od optužbi u smislu čl. 29. st. 1. Ustava RH koje protiv njih pred sudom iznose neovlašteni tužitelji suprotno čl. 29. st. 5. Ustava RH.³⁸

Člankom 1. st. 2. ZKP/08 propisano je da se kazneni progon i kazneni postupak mogu voditi i završiti samo prema pravilima i pod uvjetima propisanim zakonom. Prema čl. 29. st. 1. ZKP/08 sud je dužan paziti na svoju stvarnu i mjesnu nadležnost te čim ustanovi da nije nadležan, proglasit će se nenadležnim i nakon pravomoćnosti rješenja dostaviti predmet nadležnom sudu. Člankom 38. ZKP/08 propisano je da je temeljna ovlast i glavna dužnost državnog odvjetnika progon počinitelja kaznenih djela za koja se kazneni po-

---

³⁵ Kazneni zakon (Narodne novine, br. 110/97, 27/98 – ispravak, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08 i 57/11).

³⁶ Kazneni zakon (Narodne novine, br. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15 – ispravak i 101/17).

³⁷ Vidi čl. 29. st. 1. Ustava RH i čl. 6. st. 1. Konvencije.

³⁸ Vidi odluku USRH U-III-2743/2011 od 17. studenog 2011. (Narodne novine, br. 139/11).

stupak pokreće po službenoj dužnosti te podizanje i zastupanje optužnice, kao i predlaganje izdavanja kaznenog naloga pred nadležnim sudom.

Kako pitanja nadležnosti suda i ovlaštenog tužitelja spadaju u elementarna pitanja kaznenog postupka, smatram kako greške državnih tijela u tom segmentu ne bi trebale ići na štetu okrivljenika jer on svojim ponašanjem nije ni na koji način pridonio tome da optužba bude odbijena. S druge strane, protivno načelu "dobrog rada pravosuđa",³⁹ nadležna tijela nisu postupala primjereno, konzistentno i pravovremeno. Situacija koja je nastala rezultat je pogreške domaćih tijela koja za to nisu snosila nikakve posljedice, pa se stoga citirane obnove kaznenih postupaka pokazuju kao prekomjerni individualni teret, jer se vrše na štetu okrivljenika.⁴⁰

Zaključno valja uzeti u obzir i obveze koje je Republika Hrvatska preuzela ratifikacijom Konvencije izrečene u presudi ESLJP-a Broniowski protiv Poljske⁴¹ „kako imperativ održavanja legitimnog povjerenja građana u državu i pravo koje ona stvara, inherentan vladavini prava, zahtijeva od vlasti da eliminiraju disfunkcionalne odredbe iz pravnog sustava i isprave izvanpravnu praksu.“

Svjesni činjenice da ta pravna argumentacija neće biti svima prihvatljiva zbog pravnih posljedica koje mogu nastati u vidu nekažnjavanja počinitelja nekog teškog kaznenog djela, upozoravamo na činjenicu da, prema pozitivnom zakonodavstvu, nije moguće obnoviti kazneni postupak koji je završen pravomoćnom oslobađajućom presudom na temelju čl. 453. toč. 1. ZKP/08 – djelo za koje se optužuje po zakonu nije kazneno djelo – što se odnosi na sva kaznena djela bez obzira na njihovu težinu, tj. zakonom zapriječenu kaznu.

Osim toga moguće je razmišljati i o drugom zakonodavnom rješenju, npr. uvođenju kataloga kaznenih djela za koja bi se obnova mogla dozvoliti zbog težine kaznenih djela.

---

³⁹ U odluci U-III-2494/2008 od 30. ožujka 2011. USRH je zauzeo stav kako postupci pred sudbenim tijelima moraju biti u skladu s načelima vladavine prava, koja se može poistovjetiti i s dobrim radom pravosuđa, pa bi prava zajamčena u tom smislu Ustavom i međunarodnim pravnim aktima koji obvezuju Republiku Hrvatsku bila iluzorna i teorijska (umjesto stvarna i učinkovita) kada ne bi postojala obveza sudbene vlasti da obrazlaže svoje odluke, odnosno da pažljivo ispita tvrdnje predložene pred sudom, odnosno nadležnim tijelom. U protivnom riječ je o arbitrarnoj odluci, koja dovodi u pitanje načelo dobrog rada pravosuđa i pravičnost suđenja, zajamčenog čl. 29. st. 1. Ustava.

⁴⁰ Vidi argumentaciju iz presude ESLJP-a Čakarević protiv Hrvatske, zahtjev br. 48921/13, od 26. travnja 2018., u kojoj je utvrđena povreda prava na mirno uživanje vlasništva time što je država naložila podnositeljici povrat iznosa naknade zbog nezaposlenosti, koja joj je isplaćena zbog pogreške nadležnih tijela .

⁴¹ Broniowski protiv Poljske – presuda Velikog vijeća ESLJP-a od 22. lipnja 2004., zahtjev br. 31443/96.

Vežano za tu vrstu obnove postupka valja upozoriti na odluku USRH br. U-I-448/2009 od 19. srpnja 2012. Naime tom je odlukom ukinuta kao protuustavna odredba čl. 508. st. 1. ZKP-a, koja je glasila: „Za novi postupak koji se vodi na temelju rješenja kojim je dopuštena obnova kaznenog postupka važe iste materijalnopravne odredbe kao i za prvi postupak, osim odredbe o zastari...“ Kod ocjene ustavnosti te odredbe USRH je prihvatio argumentaciju predlagatelja⁴² kako je zakonsko rješenje o tome da se ne primjenjuju odredbe o zastari protuustavno te je u završnom odlomku toč. 225.1. citirane odluke naveo kako je zakonodavac dužan razjasniti legitimni cilj ukinutog dijela čl. 508. st. 1. ZKP/08 te ga dopuniti na način da je u taj stavak dužan dodati pravilo da u novom postupku sud nije vežan za rješenja donesena u prijašnjem postupku, a ako je dopuštena obnova kaznenog postupka na zahtjev tužitelja na temelju čl. 503. st. 1. ZKP/08, primjenjuju se i odredbe o zastari.

Implementirajući citiranu odluku USRH, zakonodavac je V. novelom ZKP/08 u odredbi čl. 508. st. 1. ZKP/08 propisao da se odredbe o zastari primjenjuju iznimno u novom postupku ako je obnova dopuštena iz osnove navedene u čl. 503. st. 1., ali je propisao i iznimku od iznimke, prema kojoj se zastara ne primjenjuje ako je pravomoćna odbijajuća presuda bila donesena zbog odustanka tužitelja od optužbe na raspravi, ako je do odustanka došlo zbog kaznenog djela prisile prema pravosudnom dužnosniku počinjenoj od strane osuđenika ili uz njegovo sudjelovanje.

Kako se radi o obnovi na štetu okrivljenika nakon što je postupak dovršen pravomoćnom presudom kojom se optužba odbija, smatramo legitimnim uvođenje obveze podnošenja žalbe kao preduvjeta za podnošenje zahtjeva za obnovom kaznenog postupka. Na taj način očuvao bi se kontinuitet pravnog puta, a samo podnošenje žalbe ne bi predstavljalo pretjerani teret za podnositelja.

2.6. Obnova nakon suđenja u odsutnosti – čl. 497. st. 3. ZKP/08

Suđenje u odsutnosti predstavlja iznimku u odnosu na ustavno i konvencijsko pravo svakog optuženika da se kazneni postupak provodi u njegovoj nazočnosti jer je to pretpostavka za ostvarenje ostalih procesnih jamstava koja

---

⁴² Predlagateljice Jasna Novak i Višnja Drenški Lasan smatrale su da je odredba čl. 508. st. 1. u suprotnosti s čl. 29. Ustava i čl. 6. Konvencije, i to u odnosu na obnovu na štetu okrivljenika ako je postupak dovršen pravomoćnom presudom kojom se optužba odbija u smislu čl. 503. ZKP/08, jer se nisu primjenjivale odredbe o zastari. Naime ukoliko odredbe o zastari kaznenog progona ne bi vrijedile u novom postupku koji bi se obnovio na štetu okrivljenika, tada bi se okrivljenik protiv kojeg je pravomoćno odbijena optužba mogao nalaziti čitav život u situaciji da ponovno bude izvrnut kaznenom postupku, a što predstavlja prekomjeran teret i povredu prava na suđenje u razumnom roku.

ulaze u korpus prava na pravično suđenje. Iz tog razloga optuženik kojem je suđeno u odsutnosti ne treba dokazivati postojanje nijedne od zakonskih osnova za obnovu kaznenog postupka, zbog čega Garačić s pravom navodi da ta obnova postupka predstavlja iznimku koja ovisi isključivo o želji osuđenika.⁴³

Odredbe ZKP/08 koje reguliraju obnovu kaznenog postupka nakon suđenja u odsutnosti (čl. 497. st. 3., čl. 504. st. 2., čl. 506. st. 1., čl. 507. st. 4. i čl. 508. st. 3. i 4.) treba promatrati kao cjelinu, zajedno s odredbama koje reguliraju suđenje u odsutnosti (čl. 402. st. 3. i 4.). Radi se o vrsti obnove koja je od donošenja zakona do danas osam puta mijenjana, što je u praksi sudova uzrokovalo različita tumačenja, čime je dodatno narušena pravna sigurnost.⁴⁴

Pod utjecajem prakse ESLJP-a ta je vrsta obnove moguća bez obzira na to je li osuđenik prisutan ili ne – čl. 504. st. 2 ZKP/08,⁴⁵ s time što je VII. novela ZKP/08 izmjenom odredbe čl. 497. st. 3. propisala kako se u zahtjevu za obnovu mora navesti adresa na koju se osuđeniku mogu dostaviti pismena i osuđenik mora dati obećanje da će se odazvati sudskom pozivu. U čl. 506. st. 1., čl. 507. st. 4. i čl. 508. st. 3. i 4. ZKP/08 izvršene su daljnje izmjene u odnosu na obnovu kaznenog postupka u kojem je osoba osuđena u odsutnosti.

Valja upozoriti na lošu sistematizaciju samih normi unutar pojedinih članaka, iz kojih u suštini proizlazi da, ako osuđenik postupi na način opisan u čl. 497. st. 3. ZKP/08 i navede adresu za dostavu pismena te da obećanje da će se odazvati sudskim pozivima, tada će se odgoditi izvršenje presuda i povući tjeratica – čl. 507. st. 4. ZKP/08. Međutim ako nakon toga u novom postupku osuđenik ponovno postane nedostupan sudu, sud će rješenjem staviti izvan snage rješenje kojim je dopuštena obnova postupka i odgođeno izvršenje kazne – čl. 508. st. 3. ZKP/08. Ako nakon toga osuđenik ponovno stavi zahtjev za obnovu, sud će ga rješenjem odbaciti – čl. 506. st. 1. ZKP/08 jer je već jednom takvo rješenje doneseno. Logično bi bilo da se navedene norme nalaze objedinjene unutar istog zakonskog članka, a ne unutar tri zasebna članka, jer to tekst zakona čini konfuznim.

Smatramo opravdanim zakonodavno rješenje iz čl. 508. st. 4. ZKP/08, prema kojem sud neće postupiti sukladno st. 3. istog članka, tj. neće staviti izvan snage rješenje kojim je dopuštena obnova i odgođeno izvršenje kazne kad u novom postupku optuženik koji je obnovu zahtijevao postane nedostupan ako su iznesene nove činjenice ili podneseni novi dokazi na temelju kojih sud utvrdi da su se zapravo ispunile zakonske pretpostavke za obnovu kaznenog po-

---

⁴³ A. Garačić, Obnova kaznenog postupka kod suđenja u odsutnosti, Novine u kaznenom zakonodavstvu, 2009, str. 1.

⁴⁴ To se ponajprije odnosi na računanje roka od jedne godine u kojem se takva obnova može tražiti – vidi odluku VSRH, I Kž-Us-151/2017 od 23. 11. 2017.

⁴⁵ Obnovu kaznenog postupka za koju se zahtijevalo da osuđenik bude dostupan sudbenim vlastima ESLJP je ocijenio kao preveliku i nerazumnu prepreku u pravu na pristup sudu.

stupka na zakonskim osnovama predviđenim u čl. 501. ZKP/08, jer za tu vrstu obnove nije nužno da osuđenik bude prisutan.

2.7. Obnova na temelju odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske te konačne presude Europskog suda za ljudska prava – čl. 502. ZKP/08

Odredbе čl. 502. ZKP/08 reguliraju obnovu kaznenog postupka na temelju odluke USRH i na temelju konačne presude ESLJP-a. Uvodno valja navesti kako se USRH i ESLJP u velikom dijelu bave istim poslom, tj. utvrđivanjem je li tijekom postupka pred sudom došlo do povrede ljudskih prava i temeljnih sloboda zaštićenih Ustavom RH i Konvencijom, no njihove ovlasti nakon utvrđenja povrede bitno su drugačije. Presude ESLJP-a deklaratorne su naravi jer se njima utvrđuje da jest ili nije došlo do povrede Konvencije, dok USRH odlukom usvaja ustavnu tužbu i ukida akte (presude i rješenja) u kojima je do povrede došlo. Iz tog razloga opravdano je na zakonodavnom nivou razlikovati obnovu nakon odluke USRH i obnovu nakon konačne presude ESLJP-a.

Obnova je moguća kad je podnesen zahtjev za izmjenu pravomoćne sudske odluke na temelju odluke USRH kojom je: a) poništen ili ukinut propis na temelju kojeg je bila donesena pravomoćna osuda, i b) ako USRH utvrdi da je presuda utemeljena na povredi prava i sloboda propisanih Ustavom ili međunarodnim ugovorom – čl. 502. st. 1. ZKP/08.

Zakonodavno rješenje koje predviđa obnovu nakon što je USRH utvrdio da je presuda utemeljena na povredi prava i sloboda propisanih Ustavom ili međunarodnim ugovorom valja preispitati iz sljedećih razloga. USRH je ovlašten pojedinačnu presudu iz kaznenog postupka preispitati samo ukoliko je podnesena ustavna tužba. Ako USRH utvrdi da je kaznena presuda utemeljena na povredi prava i sloboda zaštićenih ustavom ili međunarodnim ugovorom, onda je USRH temeljem čl. 76. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske⁴⁶ (dalje: UZUSRH) ovlašten odlukom kojom se ustavna tužba usvaja ukinuti osporeni akt (presudu) kojom je povrijeđeno ustavno pravo, pa je podnošenje zahtjeva za obnovu postupka izlišno jer pravomoćne presude više nema, a zahtjev za obnovu postupka podnosi se samo protiv pravomoćnih odluka koje egzistiraju.

Situaciju u kojoj bi se obnova tražila radi izmjene pravomoćne sudske odluke koja je donesena na temelju propisa koji je USRH poništio ili ukinuo valja na zakonodavnom nivou preciznije regulirati s obzirom na odredbe čl. 58. i 59. UZUSRH, ali i rješenja koja je sam USRH dao u toč. V. izreke odluke U-I-448/2009 od 19. srpnja 2012. godine, kojom je ukinuo kao protuustavne 43

---

⁴⁶ Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 99/99, 29/02 i 49/02 – proć. tekst).

odredbe ZKP/08. USRH je naglasio da je za primjenu čl. 58. i čl. 59 UZUSRH u konkretnoj situaciji nužno da se pravomoćna kaznena presuda mora isključivo ili odlučujuće temeljiti na odredbi koju je USRH ukinuo i na razlogu zbog kojih je tu odredbu ukinuo, a tih ograda u zakonodavnom rješenju iz čl. 502. st. 1. ZKP/08 nema.

U novijoj sudskoj praksi od posebnog interesa stručne, ali i šire javnosti nalazi se obnova kaznenog postupaka na temelju konačne presude ESLJP-a.⁴⁷ U prvom tekstu ZKP/08 ta osnova za obnovu postupka bila je izrazito podnormirana jer je u zakonu pisalo samo to da se može podnijeti zahtjev za izmjenu pravomoćne sudske odluke na temelju odluke ESLJP-a koja se odnosi na neki razlog za obnovu kaznenog postupka. Već u II. noveli⁴⁸ došlo je do preciziranja da se mora raditi o zahtjevu okrivljeniku u odnosu na koji je ESLJP utvrdio povredu prava i sloboda iz Konvencije, a određen je i prekluzivni rok za podnošenje zahtjeva od trideset dana od datuma konačnosti presude ESLJP-a. Pod utjecajem presuda koje je ESLJP donio protiv RH, a u kojima je utvrdio povredu prava Konvencije u odnosu na oštećenike iz kaznenog postupka,⁴⁹ u V. noveli iz 2013. iz teksta zakona izostavljene su riječi „u odnosu na okrivljenika“ s ciljem da se izvrši pozitivna obveza države u procesu izvršenja presuda ESLJP-a u pogledu individualnih mjera u odnosu na sve sudionike u kaznenom postupku.

Odluke koje su sudovi Republike Hrvatske donosili u povodu zahtjeva za obnovu postupka na temelju konačne presude ESLJP-a⁵⁰ utjecale su i na zakonodavno rješenje iz VII. novele ZKP/08 na način da je zakonodavac u čl. 502. st. 2. izrijekom propisao: a) da se mora raditi o konačnoj presudi ESLJP-a kojom je utvrđena povreda prava i sloboda iz Konvencije pod daljnjim uvjetom da je ta povreda utjecala na ishod postupka, a povreda ili njezine posljedice mogu se ispraviti u obnovljenom postupku, i b) vraćanje postupka u točno određeni stadij (optužno vijeće, rasprava, žalba, izvanredni pravni lijek). Ovdje valja primijetiti kako postoji nesuglasje između prethodno citirane odredbe čl. 502. st. 2. ZKP/08 i odredbe čl. 507. st. 3. ZKP/08, koja govori o tome da će sud u rješenju kojim dopušta obnovu kaznenog postupka odlučiti da se odmah odredi nova rasprava ili da se stvar vrati u postupak optuženja. To bi nesuglasje trebalo ukloniti.

---

⁴⁷ A. Garačić, Obnova kaznenog postupka nakon odluke ESLJP, Novine u kaznenom zakonodavstvu, 2018, Zbornik radova, Opatija, 10.-11. svibnja 2018.

⁴⁸ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku (Narodne novine, br. 76/09).

⁴⁹ Npr. Sandra Janković protiv Hrvatske – zahtjev br. 38478/08 od 24. 1. 2008. – djelomična odluka o dopuštenosti; presuda Đurđević protiv Hrvatske, zahtjev br. 52442/09, presuda od 15. 7. 2011.; presuda V. D. protiv Hrvatske, zahtjev br. 15526/16 od 8. 11. 2011.

⁵⁰ Npr. odluka VSRH I Kž-396/15 od 1. rujna 2015. – u povodu zahtjeva za obnovom postupka na temelju presude ESLJP-a Lonić protiv Hrvatske, zahtjev br. 8067/12 od 4. 12. 2014.

3. Novi postupak koji se vodi na temelju rješenja kojim je dopuštena obnova

Članak 508. ZKP/08 sadrži odredbe koje reguliraju novi postupak koji se vodi na temelju rješenja kojim je dopuštena obnova kaznenog postupka. Kako taj članak ZKP/08, osim već analiziranih stavaka 3. i 4., koji su vezani za obnovu postupka u kojem je osoba osuđena u odsutnosti, VII. novelom ZKP/08 nije mijenjan, smatramo potrebnim razložiti uočeni problem koji se odnosi na sastav sudskog vijeća koje provodi novi postupak nakon pravomoćnosti rješenja kojim je dopuštena obnova kaznenog postupka.

Prema odredbi čl. 507. st. 3. ZKP/08 rješenjem kojim se dopušta obnova kaznenog postupka ne odlučuje se o sudbini presuda iz prethodnog kaznenog postupka, već o tome odlučuje sud u novom postupku – čl. 508. st. 5. ZKP/08 – jer taj sud donosi presudu kojom izriče da će se prijašnja presuda djelomično ili u cijelosti staviti izvan snage ili da se ostavlja na snazi. Dakle prijašnja presuda latentno egzistira i nakon konačne presude ESLJP-a i nakon pravomoćnog rješenja kojim je obnova dozvoljena.

Praksa sudova Republike Hrvatske pokazuje da novi postupak u pravilu provode vijeća sastavljena od istih sudaca (ili je barem isti predsjednik vijeća) koji su donijeli prvostupanjsku presudu u odnosu na koju je doneseno pravomoćno rješenje o obnovi postupka. S aspekta prava na neovisan i nepristran sud to predstavlja ozbiljan problem. Naime tako vijeće koje je sudilo u prvom stupnju dolazi u poziciju da ponovno sudi u novom postupku te odlučuje o tome hoće li ostaviti na snazi svoju presudu, ali i presudu višeg suda ukoliko je na „staru“ prvostupanjsku presudu bila izjavljena žalba. Još davne 1982. godine ESLJP je u presudi Piersack protiv Belgije⁵¹ utvrdio standard kako domaći sudovi moraju ulijevati pouzdanje javnosti, a pogotovo okrivljenicima u kaznenim postupcima, te da se svaki sudac u pogledu kojeg postoji legitiman razlog za strah od manjka nepristranosti mora povući. Ako sudac mora odlučiti o ispravnosti vlastite presude, ali i presude suda drugog stupnja, tada postoji legitimni razlog za strah od manjka nepristranosti i stoga smatram da je ovo zakonodavno rješenje protivno ustavnom i konvencijskom pravu na neovisan i nepristran sud te se zalažem za to da se taj problem riješi na zakonodavnom nivou.

---

⁵¹ Piersack protiv Belgije, presuda ESLJP-a od 1. 10. 1982.

II. ANALIZA ODLUKA USTAVNOG SUDA REPUBLIKE HRVATSKE U POVODU USTAVNIH TUŽBI NAKON OBNOVE KAZNENIH POSTUPAKA NA TEMELJU KONAČNE PRESUDE EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA

1. Uvodno

Po prirodi stvari rješenja kojima su dozvoljene obnove kaznenog postupka nisu bila predmetom razmatranja pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske, već su za institutom ustavne tužbe posezali oni osuđenici kojima su sudovi odbijali ili odbacivali zahtjeve za obnovom postupka, kako po ZKP/97 tako i po trenutačno važećem ZKP/08. Prema dobro ustanovljenoj praksi USRH nije nadležan za odlučivanje u takvim predmetima jer se odluke nadležnih sudova u postupcima pokrenutima zahtjevom za obnovu pravomoćno završenog sudskog (kaznenog) postupka u pravilu ne smatraju pojedinačnim aktima iz čl. 62. st. 1. UZUSRH, protiv kojih je Ustavni sud nadležan pružiti ustavnosudsku zaštitu, jer se u tim postupcima ne donose odluke o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela – npr. odluka USRH U-III-3778/2008 od 25. rujna 2008.

Međutim, valja konstatirati da je zahtjev za obnovu kaznenog postupka na temelju konačne presude ESLJP-a potaknuo razvoj prakse USRH s obzirom na to da načelo supsidijarnosti ostavlja državama potpisnicama Konvencije da odrede potrebne mjere za izvršenje presuda ESLJP-a, koje možemo podijeliti u pojedinačne i opće. Pojedinačnim mjerama otklanjaju se konkretne povrede prava pojedinaca prema konačnim presudama ESLJP-a kako bi se isti vratili u situaciju u kojoj su bili prije nego što je povreda počinjena – *restitutio in integrum*. Općim mjerama smatraju se one aktivnosti države koje se poduzimaju radi sprečavanja budućih sličnih povreda, kao što su promjena sudske i upravne prakse, izmjene zakonskih tekstova, donošenje novih propisa, edukacije, treninzi...

Nesporno je da USRH ima značajnu interpretativnu ulogu u procesu izvršenja pozitivnih obveza koje proizlaze za Republiku Hrvatsku na temelju presuda ESLJP-a. To se posebno odnosi na opće mjere, koje imaju za cilj izbjegavanje ponavljanja sličnih povreda u budućnosti.⁵² Smatramo da je upoznavanje stručne javnosti s tim odlukama nužno zbog ostvarenja načela vladavine prava, koje u bitnom pridonosi pravnoj sigurnosti. Naime prema odredbi čl. 31. UZUSRH odluke i rješenja Ustavnog suda obvezni su i dužna ih je poštivati svaka fizička i pravna osoba. Sva tijela državne vlasti i lokalne i područne (regionalne) samouprave dužna su u okviru svojega ustavnog i zakonskog djelokruga provoditi odluke i rješenja Ustavnog suda. Ustavni sud može sam odrediti ti-

---

⁵² S. Trgovac, S. Grbavac, S. Marković, Ustavnosudski pogled na izvršenje presuda Europskog suda za ljudska prava, Rijeka, 2018.

jelo kojem povjerava provedbu svoje odluke, odnosno svojeg rješenja, te može odrediti i način provedbe svoje odluke, odnosno svojeg rješenja.

Za potrebe ovog rada izdvojeno je stoga i analizirano nekoliko odluka USRH prema vremenu njihova donošenja kako bi se prikazao razvoj prakse USRH u ovom segmentu prava.

2. Odluka U-III-3304/2011 od 23. siječnja 2013.

U odluci U-III-3304/2011 od 23. siječnja 2013. godine, koja je objavljena u Narodnim novinama, br. 13/13, USRH je usvojio ustavnu tužbu zbog propuštanja sudova da izvrše konačnu i obvezujuću presudu ESLJP-a iz predmeta Vanjak protiv Hrvatske⁵³ te je ukinuo presudu Upravnog suda Republike Hrvatske, rješenja Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske te je predmet vratio na ponovni postupak Ministarstvu unutarnjih poslova – Odsjeku prvostupanjskog disciplinskog sudovanja. Utvrdio je da je podnositelj žrtva povrede čl. 29. Ustava i čl. 6. Konvencije sve dok ta presuda ne bude pravilno izvršena te je naložio da se u ponovljenom postupku podnositelju naknade troškovi postupka u kojima su donesene presuda i rješenja koje je USRH ukinuo.

U konkretnom predmetu tijekom disciplinskog postupka pred nadležnim tijelom MUP-a podnositelju je bila izrečena mjera prestanka radnog odnosa. Nakon provedenog žalbenog i ustavnosudskog postupka podnositelj se obratio i ESLJP-u, koji je u njegovu predmetu utvrdio da je došlo do povreda čl. 6. Konvencije. Temeljem te presude podnositelj je zatražio obnovu postupka, ali je njegov zahtjev za obnovom disciplinskog postupka odbačen, a Upravni sud Republike Hrvatske potvrdio je stav upravnih tijela, prema kojem „presuda ESLJP-a nije sama po sebi nova činjenica niti dokaz osnovom kojeg bi se dostupila obnova postupka“.

U citiranoj odluci USRH zauzeo je sljedeća načelna i obvezujuća stajališta:

1. U pitanjima izvršenja presuda ESLJP-a domaća sudska praksa mora se izgrađivati tako da uvažava međunarodne pravne obveze koje za Republiku Hrvatsku proizlaze iz Konvencije.
2. Ustavna pravna osnova za izvršenje presuda ESLJP-a u Republici Hrvatskoj sadržana je u čl. 46. st. 1. Konvencije u vezi s čl. 115. st. 3. i čl. 134. Ustava. Nadležni sudovi obvezni su u svojim odlukama tu ustavnopravnu osnovu naznačiti uvijek kada je riječ o postupku izvršenja presuda ESLJP-a zajedno s pravnom osnovom domaćeg prava mjerodavnom za konkretan slučaj.

---

⁵³ Presuda ESLJP-a u predmetu Vanjak protiv Hrvatske od 14. siječnja 2010., zahtjev br. 29889/04.

3. Presuda ESLJP-a u kojoj je utvrđena povreda konvencijskog prava uvijek je „nova činjenica“ koja mora dovesti do ispitivanja osnovanosti zahtjeva podnositelja za izmjenu pravomoćne sudske odluke na temelju odluke ESLJP-a (prema čl. 502. ZID ZKP/11) ako takav zahtjev bude podnesen.
4. Zahtjev nije dopušteno odbaciti, već je nadležni sud ovlašten ispitati, u svakom pojedinom slučaju, je li takav zahtjev osnovan ili ne.
5. Ispitivanje osnovanosti zahtjeva mora biti utemeljeno na osobitim okolnostima konkretnog slučaja (u prvom redu na prirodi djela i/ili težini kazne) i na utvrđenjima o povredama i razlozima za ta utvrđenja koji su sadržani u presudi ESLJP-a te na sudskoj praksi tog suda.
6. Nadležni sud ovlašten je, nakon ispitivanja osnovanosti zahtjeva, taj zahtjev odbiti ili prihvatiti. U slučaju odbijanja zbog neosnovanosti pravila o „vidljivosti pravde“ i održavanju legitimnog povjerenja građana u državu i pravo koje ona stvara, inherentni vladavini prava, traže od nadležnog suda da pokaže kako postoje okolnosti za njegovo odbijanje i da ih dostatno obrazloži. Budu li te pretpostavke ispunjene, odbijanje zahtjeva neće se moći kvalificirati kao neizvršenje presude ESLJP-a.
7. Sve dok se osnovanost zahtjeva za izmjenu pravomoćne sudske odluke na temelju odluke ESLJP-a (prema čl. 502. ZID ZKP/11) ne ispita u skladu sa stajalištima izraženima u ovoj odluci, ima se smatrati da je podnositelj takva zahtjeva i dalje žrtva povrede prava na pravično suđenje u smislu članka 29. st. 1. Ustava i čl. 6. st. 1. Konvencije.

3. Odluka U-III-334/2013 od 30. siječnja 2014.

Odlukom U-III-334/2013 od 30. siječnja 2014. godine USRH je usvojio ustavnu tužbu u odnosu na prigovor podnositelja da domaće pravno sredstvo u postupku izvršenja presude ESLJP-a u predmetu Mađer protiv Hrvatske od 21. lipnja 2011.⁵⁴ nije bilo djelotvorno u smislu čl. 13. Konvencije. Ukinuta su rješenja Županijskog suda u Velikoj Gorici⁵⁵ kojima je odbačen zahtjev podnositelja za obnovu kaznenog postupka na temelju presude ESLJP-a i rješenje VSRH⁵⁶ kojim je odbijena žalba podnositelja protiv rješenja kojim je odbačen zahtjev za obnovom.

U konkretnom kaznenom postupku podnositelj je osuđen presudom Županijskog suda u Velikoj Gorici zbog kaznenog djela teškog ubojstva te je osuđen

---

⁵⁴ Presudu Mađer protiv Hrvatske, zahtjev br. 56185/07, ESLJP je donio 21. lipnja 2011., a postala je konačna 21. rujna 2011.

⁵⁵ Rješenje Županijskog suda u Velikoj Gorici br. 3 Kv-6/12 (4 K-27/04) od 19. ožujka 2012.

⁵⁶ Rješenje VSRH br. I Kž-313/12-4 od 28. studenog 2012.

na kaznu dugotrajnog zatvora u trajanju od 28 godina. Odbijene su žalbe na VSRH, ali i ustavna tužba. ESLJP je presudom utvrdio kako je u nacionalnom postupku podnositelju povrijeđeno pravo iz čl. 3. Konvencije u materijalnom aspektu jer je bio podvrgnut nehumanom postupanju tijekom boravka u Policijskoj upravi zagrebačkoj, u proceduralnom aspektu čl. 3. Konvencije jer nije provedena nikakva istraga o navodima podnositelja o zlostavljanju te čl. 6. st. 1. i 3. Konvencije zbog toga što mu tijekom suđenja pred Županijskim sudom u Velikoj Gorici nije bila osigurana pravna pomoć. Zaključno ESLJP je naveo kako podnositelj ima mogućnosti tražiti novo suđenje u nacionalnom pravnom sustavu.

USRH se u ovom predmetu bavio pitanjem roka u kojem zahtjev za obnovom postupka na temelju presude ESLJP-a mora biti podnesen. Naime zahtjev za obnovom bio je podnesen preporučenom poštom sudu dana 30. siječnja 2012. godine, a presuda ESLJP-a postala je konačna 21. rujna 2011. godine. Prvostupanjski je sud zahtjev odbacio jer je podnesen izvan roka od 30 dana od datuma konačnosti presude ESLJP-a. Taj je rok određen čl. 502. ZKP/08. Ovaj je stav potvrdio i žalbeni sud.

USRH je konstatirao kako je pitanje roka za podnošenje zahtjeva za izmjenom domaće kaznene presude stvar domaćeg prava jer ni Konvencija ni praksa ESLJP-a ne priječe državama potpisnicama Konvencije da propisuju rokove u kojima će biti dopušteno podnošenje takva zahtjeva, pa je stoga prigovore podnositelja ispitao u svjetlu čl. 13. Konvencije, tj. prava na djelotvorno pravno sredstvo. Analizom kronološkog tijeka kaznenog postupka te njegovim uspoređivanjem s izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku USRH je utvrdio da su pobijane odluke redovnih sudova nedovoljno obrazložene i time arbitrarne, jer se radi o specifičnoj situaciji (konačnosti presude ESLJP-a koju donosi vijeće od sedam sudaca), u kojoj sudovi nisu utvrdili sve okolnosti vezane za dan nastupa konačnosti te presude, uključujući i vrijeme i način na koji je o tome bio obaviješten podnositelj, pri čemu to što se podnositelj nalazi na izdržavanju kazne zatvora daje dodatno značenje tim činjenicama jer otvara i daljnja složena pitanja vezana za dostavu presude ESLJP-a stranci, odnosno njezinu punomoćniku.

4. Odluka U-III-2306/2013 od 18. veljače 2014.

Pitanjem djelotvornog pravnog sredstva u domaćem pravnom sustavu u postupku izvršenja presude ESLJP-a USRH se bavio i u odluci U-III-2306/2013 od 18. veljače 2014. Radi se o presudi Gregačević protiv Hrvatske,⁵⁷ a USRH je

---

⁵⁷ Presuda ESLJP-a Gregačević protiv Hrvatske, zahtjev br. 58331/09 od 10. srpnja 2012., konačna presuda 10. listopada 2012.

ukinuo rješenje Općinskog suda u Osijeku⁵⁸ kojim je odbačen zahtjev podnositelja za obnovom kaznenog postupka na temelju presude ESLJP-a i rješenje Županijskog suda u Osijeku⁵⁹ kojim je odbijena žalba kao neosnovana.

U prethodnom kaznenom postupku podnositelj je po Općinskom sudu u Osijeku osuđen zbog kaznenih djela prijevare u gospodarskom poslovanju i prijevare te je osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od pet godina. Presudom Županijskog suda u Osijeku djelomično je prihvaćena žalba podnositelja te je preinačena prvostupanjska presuda u pravnoj oznaci djela i kazni te je podnositelj osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od četiri godine. USRH je odbio podnositeljevu tužbu, a ESLJP je presudom utvrdio da su podnositelju u nacionalnom sustavu povrijeđena konvencijska prava iz čl. 6. st. 1. i 3. toč. b) u vezi s uskratom odgovarajućeg vremena i mogućnosti za pripremu obrane u odnosu na dokaze dostavljene na završnom ročištu.

Dana 12. studenog 2012. godine podnositelj je podnio zahtjev za obnovom kaznenog postupka na temelju konačne presude ESLJP-a, koji je odbačen jer je prvostupanjski sud utvrdio kako je presuda ESLJP-a postala konačna dana 10. listopada 2012., pa je zahtjev podnesen izvan roka od 30 dana od datuma konačnosti presude. Podnositelj je u žalbi tvrdio da je prvostupanjski sud na konkretan slučaj pogrešno primijenio ZKP/08, umjesto ZKP/97, jer je predmetni kazneni postupak pokrenut i podneseni su izvanredni pravni lijekovi prije stupanja na snagu ZKP/08. Županijski sud u Osijeku odbio je žalbu podnositelja, pa je podnositelj podnio ustavnu tužbu, među ostalim i zbog povrede čl. 13. Konvencije, tj. prava na djelotvoran pravni lijek.

USRH je prigovore podnositelja promatrao kroz standarde izgrađene u odluci U-III-334/2013 od 30. siječnja 2014. te je utvrdio da je podnositelj imao u nacionalnom sustavu osigurano pravno sredstvo poslije presude ESLJP-a, a to je zahtjev za obnovom (zahtjev za izmjenom domaće kaznene presude), žalba i ustavna tužba, samo je pitanje jesu li ta sredstva u okolnostima konkretnog slučaja bila djelotvorna. Potom USRH zaključuje da se nije radilo o djelotvornom pravnom sredstvu, jer nadležni domaći sudovi nisu detaljno obrazložili razloge zbog kojih smatraju da je stupanje na snagu članka 44. ZID ZKP/11 „aktiviralo“ prijelazni članak 574. ZKP/08 i dovelo do nužnosti primjene čl. 44. ZKP/11 (čl. 502. st. 3.) na podnositeljev slučaj, a što činjenice i okolnosti tog slučaja, po ocjeni USRH, neizostavno zahtijevaju. Iz osporenih i ukinutih rješenja nije vidljivo ni kada ni na koji je način podnositelj (ili njegov punomoćnik) bio obaviješten o danu u kojem je nastupila konačnost presude ESLJP-a, u kojoj je on bio stranka. Iz tih razloga USRH je zaključio kako nema razloga načelno sumnjati u to da je zahtjev za izmjenom domaće kaznene presude na

---

⁵⁸ Rješenje Općinskog suda u Osijeku br. Kv-551/2012-4 (K-754/06) od 18. siječnja 2013.

⁵⁹ Rješenje Županijskog suda u Osijeku br. Kž-129/2013-4 od 22. ožujka 2013.

temelju konačne presude ESLJP-a djelotvorni pravni lijek, ali zaključuje da je u podnositeljevu slučaju to pravno sredstvo „podbacilo“.

5. Odluka U-III-6118/2013 od 15. listopada 2014.

Odlukom U-III-6118/2013 od 15. listopada 2014. godine odbijena je ustavna tužba podnositelja Zorana Šebalja, izjavljena protiv presuda Općinskog kaznenog suda u Zagrebu⁶⁰ i Županijskog suda u Zagrebu⁶¹.

Protiv podnositelja vođeno je nekoliko kaznenih postupaka pred Općinskim kaznenim sudom u Zagrebu, a presudom u predmetu Ko-3257/05 od 10. ožujka 2009. godine oglašen je krivim za 31 djelo krađe te je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od tri godine i šest mjeseci. Podnositelj je izjavio žalbu na presudu tvrdeći da su izjave koje je podnositelj dao na policiji dana 2. 11. 2005. i 20. 6. 2007. godine predstavljale nezakoniti dokaz jer je podnositelj saslušan bez odvjetnika, a izjave je izmislila policija. Oba puta odvjetnika je pozvala policija, a nije ih odabrao podnositelj zahtjeva. Županijski sud u Zagrebu odbio je žalbu podnositelja na presudu, pa je podnositelj uložio Vrhovnom sudu Republike Hrvatske zahtjev za izvanrednim preispitivanjem pravomoćne presude, koji je odbijen, kao i kasnije podnesena ustavna tužba. Podnositelj se obratio ESLJP-u, koji je presudom Šebalj protiv Hrvatske⁶² utvrdio da je, između ostalih povreda, podnositelju povrijeđeno pravo iz čl. 6. st. 1. i 3.(c) Konvencije zbog ispitivanja podnositelja zahtjeva od strane policije dana 2. ili 9. studenog 2005. godine bez nazočnosti branitelja te zbog korištenja tako pribavljanog priznanja u kaznenom postupku protiv njega. Uz činjenicu da je podnositelj tijekom cijelog postupka jednoznačno tvrdio da je sadržaj njegova priznanja danog policiji izmislila sama policija te da su djelatnici policije koji su postupali dali suprotne izjave, sud je utvrdio kako se njihove izjave ne mogu prihvatiti kraj očigledne nepodudarnosti između navedenog vremena nazočnosti odvjetnika E. Č. i vremena stvarnog ispitivanja podnositelja, a kaznena osuda podnositelja u značajnoj se mjeri zasnivala na tom dokazu. Podnositelj je zatražio obnovu postupka temeljem čl. 502. st. 2. ZKP/08, koja je i dozvoljena,⁶³ i odmah je naloženo da se odredi nova rasprava. U ponovnom postupku došlo je do značajnih izmjena u optuženju, a podnositelj je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od dvije godine i deset mjeseci.⁶⁴ Žalio se na presudu tvrdeći da je njegovo ispitivanje na policiji dana 20. lipnja 2007. godine bilo nezakoni-

---

⁶⁰ Presuda Općinskog kaznenog suda u Zagrebu br. 24 KO-585/13 od 29. travnja 2013.

⁶¹ Presuda Županijskog suda u Zagrebu br. 6 KŽ-828/13-6 od 3. listopada 2013.

⁶² Presuda Šebalj protiv Hrvatske, zahtjev br. 4429/09 od 28. lipnja 2011.

⁶³ Rješenje Općinskog kaznenog suda u Zagrebu br. 4 Kv-396/12 od 19. studenog 2012.

⁶⁴ Presuda Općinskog kaznenog suda u Zagrebu 24 KO-585/13 od 29. travnja 2013.

to jer ga nije pisao zapisničar, već kriminalistički inspektor koji ga je ispitivao. Žalba mu je odbijena⁶⁵ jer je Županijski sud u Zagrebu zauzeo stav da se ne radi o nezakonitom dokazu.

U ustavnoj tužbi podnositelj je u bitnome ponovio žalbene razloge ističući kako mu se opetovano sudi s istim dokazom, koji je pribavljen na nezakoniti način, kao u prethodnom postupku.

Argumenti USRH za odbijanje ustavne tužbe bili su dvojaki: a) USRH prihvaća stajališta Županijskog suda u Zagrebu da se ne radi o nezakonitom dokazu, i b) da se ne radi o istim dokazima (u presudi ESLJP-a radi se o zapisniku iz policije od 2. ili 9. studenog 2005., a ovdje o zapisniku o ispitivanju od 20. lipnja 2007.), zbog čega ne stoji podnositeljev navod da mu se „opetovano sudi s istim dokazom koji je pribavljen na nezakoniti način“.

6. Odluka U-III-5081/2015 od 1. lipnja 2016.

Dana 1. lipnja 2016. godine USRH je donio odluku U-III-5081/2015, kojom je odbio ustavnu tužbu u odnosu na prigovore podnositelja za izmjenu pravomoćne sudske odluke, koja je pokrenuta u povodu presude ESLJP-a Dragojević protiv Hrvatske.⁶⁶ Tužba je podnesena protiv rješenja Županijskog suda u Dubrovniku⁶⁷ kojim je odbijen zahtjev podnositelja za obnovu kaznenog postupka po konačnoj presudi ESLJP-a Dragojević protiv Hrvatske te protiv rješenja VSRH⁶⁸ kojim je odbijena žalba podnositelja kao neosnovana.

U nacionalnom sustavu podnositelj je osuđen zbog kaznenih djela zlouporabe opojnih droga te prikrivanja protuzakonitog dobivanja novca na kaznu zatvora u trajanju od devet godina. Protiv podnositelja provedene su posebne izvidne mjere presretanjem telefonskih razgovora, a rezultati tih mjera korišteni su kao dokaz u postupku. Podnositelj je osporavao zakonitost tako prikupljenih dokaza u žalbi i ustavnoj tužbi, no sa svojom je argumentacijom bio odbijen.

ESLJP je presudom utvrdio da je podnositelju povrijeđeno pravo iz čl. 8 Konvencije jer „postupak za naganje i nadziranje provođenja mjera prisluškivanja telefona podnositelja nije bio u potpunosti u skladu s pretpostavkama zakonitosti, niti je na odgovarajući način ograničio miješanje u pravo podnositelja na poštivanje njegova privatnog života i dopisivanja na ono što je bilo nužno u demokratskom društvu“. Nije utvrđena povreda čl. 6. Konvencije jer podnositelj nije iznio nikakve tvrdnje koje osporavaju pouzdanost podataka

---

⁶⁵ Presuda Županijskog suda u Zagrebu br. 6 Kž-828/13 od 3. listopada 2013.

⁶⁶ Presuda Dragojević protiv Hrvatske, zahtjev br. 68955/11 od 15. siječnja 2015.

⁶⁷ Rješenje Županijskog suda u Dubrovniku br. Kv-I-12/15 (K-12/09) od 3. rujna 2015.

⁶⁸ Rješenje VSRH br. Kž-552/15-4 od 22. listopada 2015.

dobivenih mjerama, već je prigovore ograničio na formalnu uporabu takvih podataka kao dokaza za vrijeme postupka; imao je učinkovitu mogućnost osporiti vjerodostojnost dokaza i usprotiviti se njihovoj uporabi; to nisu bili jedini dokazi na kojima se temeljila presuda, pa uporaba tih dokaza u suđenju kao takva nije podnositelja lišila poštenog suđenja.

USRH je odbio tužbu podnositelja ponavljajući standarde iz odluke U-III-3304/2011 od 23. siječnja 2013. kako čl. 29. Ustava i čl. 6. Konvencije nisu primjenjivi na postupak koji se odnosi na zahtjev za obnovom postupka. Tek ako nadležno tijelo prihvati taj zahtjev, sva jamstva pravičnog suđenja iz čl. 6. Konvencije primjenjuju se na taj ponovljeni (novi) postupak jer je to opet redovan postupak. Utvrdio je kako ESLJP u predmetu Dragojević nije odredio obnovu kaznenog postupka kao pojedinačnu mjeru za izvršenje presude ESLJP-a, već je odredio pravično obeštećenje koje je dužna platiti Republika Hrvatska.

Sukladno stavovima iz presude Velikog vijeća ESLJP-a u predmetu Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) protiv Švicarske (2)⁶⁹ USRH je ispitao je li podnositelju odbijanjem zahtjeva za obnovu kaznenog postupka ponovno povrijeđeno pravo zajamčeno čl. 8. Konvencije, jer ako bi USRH utvrdio da je odbijanje zahtjeva za obnovom postupka bilo arbitrarno ili previše formalističko, morao bi usvojiti ustavnu tužbu i naložiti provedbu novog postupka radi izvršenja presude ESLJP-a, jer bi to značilo da povreda koju je utvrdio ESLJP i dalje postoji.

Ispitujući argumentaciju koju su sudovi iznijeli u odlukama kojima je odbijena obnova postupka, USRH je zaključio da su izneseni ozbiljni, relevantni i dostatni razlozi da se kaznena osuda podnositelja ne temelji samo na snimkama već i na iskazima svjedoka i suoptuženika te materijalnim dokazima u spisu, da je presuda ESLJP-a novi dokaz, no da on nije prikladan da dovede do obnove kaznenog postupka, zbog čega te odluke nisu ni arbitrarne ni pretjerano formalističke.

7. Odluka U-III-1816/2017 od 11. srpnja 2017.

Odlukom U-III-1816/2017 od 11. srpnja 2017. godine odbijena je ustavna tužba podnositelja Antuna Džinića vezano za postupak izmjene pravomoćne sudske odluke, koji je pokrenuo u povodu presude ESLJP-a Džinić protiv Hrvatske,⁷⁰ a koji se odnosi na povredu čl. 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju.

---

⁶⁹ Presuda velikog vijeća ESLJP-a Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) protiv Švicarske (2) od 30. lipnja 2009., zahtjev br. 32772/92.

⁷⁰ Presuda Džinić protiv Hrvatske od 26. travnja 2016., zahtjev br. 38359/13.

Ustavna je tužba podnesena protiv rješenja Županijskog suda u Vukovaru⁷¹ kojim je odbijen zahtjev podnositelja za obnovom kaznenog postupka temeljem presude ESLJP-a te protiv rješenja VSRH⁷² kojim je odbijena žalba.

Protiv podnositelja vođeni su kazneni postupci zbog gospodarskih kaznenih djela tijekom kojih su, zbog moguće odluke o oduzimanju imovinske koristi stečene kaznenim djelom, bile određene privremene mjere osiguranja na nekretninama u iznosu oko 1.060.000,00 eura. Ta je mjera zabilježena u zemljišnim knjigama. Podnositelj je tijekom postupka koristio pravna sredstva kako bi se blokada imovine ukinula tvrdeći da nije rađena procjena vrijednosti nekretnina i da je blokirana imovina daleko veće vrijednosti od moguće imovinske koristi, ali s njima nije uspio. Podnositelj je dana 16. ožujka 2016. godine pravomoćno osuđen za kazneno djelo iz čl. 246. st. 1. KZ/11 na kaznu zatvora u trajanju od dvije godine i oduzimanje imovinske koristi ostvarene počinjenjem kaznenog djela u iznosu od 1.800.857,74 kune.

ESLJP je presudom od 26. travnja 2016. godine utvrdio povredu prava vlasništva iz čl. 1. Protokola 1. uz Konvenciju navodeći kako sporna blokada imovine predstavlja miješanje države u podnositeljevo pravo na mirno uživanje vlasništva. Miješanje je bilo zakonito i nužno u demokratskom društvu, ali nije ispunilo zahtjev „pravične ravnoteže“ jer postoji nerazmjernost vrijednosti imovine na kojoj je upisana privremena mjera u odnosu na vrijednost provedbe mogućeg naloga za oduzimanje imovinske koristi kao ishoda kaznenog postupka.

Dana 19. prosinca 2016. godine Županijski sud u Vukovaru donio je odluku da se određena privremena mjera ukine na temelju čl. 16. ZOPOIK-a.⁷³

Redovni su sudovi odbili obnovu kaznenog postupka, uz argumente da se povreda konvencijskog prava, utvrđena presudom ESLJP-a, odnosi na postupanje sukladno ZOPOIK-u, što nije okolnost koja može biti osnova za obnovu kaznenog postupka, da je podnositelj osuđen presudom kojom je utvrđeno da je stekao protupravnu imovinsku korist te da je privremena mjera osiguranja ukinuta 19. prosinca 2016. rješenjem suda, čime je otklonjena predmetna konvencijska povreda utvrđena presudom ESLJP-a.

USRH je u obrazloženju odluke naveo kako prihvaća načelna stajališta ESLJP-a prema kojima je jedna od najznačajnijih pojedinačnih mjera za izvršenje presuda ESLJP-a omogućavanje da se domaći sudski postupak koji je rezultirao povredom konvencijskog prava obnovi. Odlučujući o pojedinačnim prigovorima podnositelja, USRH je ponovio stav kako se na postupak obnove ne primjenjuje čl. 6. Konvencije (čl. 29. Ustava RH), kako nije osnovan pri-

---

⁷¹ Rješenje Županijskog suda u Vukovaru br. Kv-I-38/16-7 od 20. prosinca 2016.

⁷² Rješenje VSRH broj Kž-40/17 od 23. veljače 2017.

⁷³ Zakon o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem, Narodne novine, br. 145/10.

govor nepostojanja djelotvornog pravnog sredstva jer je podnositelj u odnosu na izvršenje presude Džinić protiv Hrvatske podnio zahtjev za obnovom postupka o kojem je odlučeno. Kako je obnova odbijena, USRH je ispitao je li odbijanjem zahtjeva za obnovom kaznenog postupka podnositelju ponovno povrijeđeno pravo vlasništva, koje se štiti čl. 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju, te je utvrdio da su redovni sudovi za svoje odluke dali ozbiljne, relevantne i dostatne razloge, zbog čega odluke nisu arbitrarne, a nema ni naznaka pretjeranog formalizma. Ukidanjem privremene mjere podnositelj je prestao biti žrtva povrede utvrđene presudom ESLJP-a, a što predstavlja individualnu mjeru izvršenja presude ESLJP-a. Kazneni postupak koji je dovršen pravomoćnom presudom i čija se obnova tražila u svojem meritumu nije bio protivan Konvenciji niti iz presude ESLJP-a proizlazi bilo kakva veza između pravomoćne kaznene presude i utvrđene povrede Konvencije.

III. ZAKLJUČAK

Zahtjev za obnovu kaznenog postupka važan je izvanredni pravni lijek s obzirom na brojnost i raznovrsnost zakonom propisanih osnova za njegovo podnošenje. Osuđene osobe mogu ga koristiti neposredno, za razliku od zahtjeva za zaštitu zakonitosti. Kako zakonodavac zabranjuje korištenje zahtjeva za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude protiv odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske, to je zahtjev za obnovu kaznenog postupka ponekad jedino pravno sredstvo koje ostaje na raspolaganju u odnosu na pravomoćne presude koje donosi taj sud. Ukidanjem izvanrednog pravnog lijeka – zahtjeva za izvanrednim ublaženjem kazne – zakonodavac je dodatno naglasio značaj zahtjeva za obnovu kaznenog postupka kada je u čl. 498. st. 1. toč. 4. ZKP/08 omogućio nepravu obnovu u situaciji kada se nakon pravomoćnosti presude pojave okolnosti kojih nije bilo kad se izricala presuda ili sud za njih nije znao, iako su postojale, a one bi očito dovele do blaže osude.

Radi se dakle o opsežnoj i važnoj pravnoj materiji, pa začuđuje kako joj je u ZKP/08 i nakon VII. novele posvećeno tek nekoliko članaka. Stoga valja konstatirati da se radi o izrazitoj podnormiranosti. S obzirom na provedenu analizu trenutačnog zakonodavnog uređenja, smatramo da je nužno u budućnosti izvršiti logičnije sistematiziranje norma kako bi se izbjegla konfuznost, otklonile uočene proturječnosti i nedosljednosti te razmotrila izmjena pojedinih zakonskih rješenja u svrhu daljnje konstitucionalizacije ovog pravnog instituta.

Izvršenje presuda ESLJP-a međunarodna je obveza koju moramo izvršavati, a kako je ona povezana s obnovom postupka, nužno je vršiti stalnu edukaciju svih sudionika sudskih postupaka kako bi se domaća sudska praksa izgrađivala tako da uvažava presude ESLJP-a, ali i sudske praksu tog suda, jer su

načelna stajališta USRH obvezujuća. Uloga USRH u tom dijelu nezamjenjiva je, posebno u odnosu na opće mjere, koje imaju za cilj sprečavanje ponavljanja istih povreda.

LITERATURA

1. M. Damaška; B. Zlatarić, Rječnik krivičnog prava i postupka, Zagreb, 1966.
2. A. Garačić, Obnova kaznenog postupka kod suđenja u odsutnosti, Novine u kaznenom zakonodavstvu, 2009.
3. A. Garačić, Obnova kaznenog postupka nakon odluke ESLJP, Novine u kaznenom zakonodavstvu, 2018, Zbornik radova, Opatija 10.-11. svibnja 2018.
4. A. Garačić, Pravni lijekovi u kaznenom postupku i sudskoj praksi, Zagreb, 2006.
5. A. Garačić; D. Novosel, Zakon o kaznenom postupku u sudskoj praksi, Knjiga II, Rijeka, 2018.
6. D. Krapac, Kazneno procesno pravo – Prva knjiga: Institucije, Narodne novine, Zagreb, 2007.
7. V. Ljubanović, Kazneno procesno pravo – izabrana poglavlja, Pravni fakultet u Osijeku, Osijek, 2002.
8. B. Pavišić; M. Vučković; P. Veić; A. Radolović, Zakon o kaznenom postupku, Zagreb, 1998.
9. Z. Tomičić, Neprava obnova kaznenog postupka, Osijek, 2011.
10. S. Trgovac; S. Grbavac; S. Marković, Ustavnosudski pogled na izvršenje presuda Europskog suda za ljudska prava, Rijeka, 2018.

Summary

REOPENING OF CRIMINAL PROCEEDINGS *DE LEGE LATA* AND AN ANALYSIS OF THE DECISIONS OF THE CONSTITUTIONAL COURT OF THE REPUBLIC OF CROATIA ADOPTED IN RELATION TO CONSTITUTIONAL COMPLAINTS FOLLOWING THE REOPENING OF CRIMINAL PROCEEDINGS ON THE BASIS OF A FINAL JUDGMENT OF THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

The first part of this paper considers the manner in which the instrument of reopening criminal proceedings is regulated according to the 7th amendments to the Criminal Procedure Act. The existing literature dealing with criminal law does not usually deal with this issue, and this instrument continues to pose problems that need to be resolved at the legislative level.

The second part of the paper considers the decisions of the Constitutional Court of the Republic of Croatia connected with the reopening of criminal proceedings on the basis of a final judgment of the European Court of Justice, since this Court plays a significant interpretative role in the process of executing the positive obligations of Croatia that arise on the basis of the judgments of the ECtHR.

Keywords: reopening of criminal proceedings, extraordinary legal remedies, Constitutional Court of the Republic of Croatia, European Court of Human Rights